



چشمه ساروفا

حکیم هیده بی

انتیتمیشم ایکی زاد وار گنیرمک اولماز تاب
بیری فراق احبا.ایکینچی فقد شباب
بو کون مجال غنیمت بیل ای جوان قالماز
همیشه عمر گولوستانی حرم و شاداب
خدا بو عالمی.اسباب عالمی یارادیب
گر کدیر.آدمه مطلوبه بئتماقا اسباب
قیلیب مشیتی محتاج خلقی بیر بیرینه
دئیل گراف بیلیر حکمتین اولوالالباب
پیاده گنتماقا بولدش.اگر بوخون طاقت
یوانما وقت گنجیب.بیر اولاغ اوزونچون تاب(تاب)
مجازی توت قیاقه تا تابان حقیقته یول
دئمه نه ونجه گلیر عقل و اصل و استصحاب
اوتور سوزه قولاق آس.اورگن اوغول اخلاق
انثیت نصیحتی.یاد دوت بالام آداب
آتاسینه عاق اولان بالام جورک تاپماز
انایه قوللوق ائله گر اودا بوخوندور تاب
قوزوم نظرده همیشه اوزون آریق سخلا
نچون کی کوک قویونون باشی نی کسر قصاب!
کیشی تاری سنی دوینادا خلق اندیب آزاد
سن اوز که نی اوزروه ایستیرن نه دن ارباب؟!
قناعت ائله عزیز اول همیشه هر یترده
گلیر الیندن اگر وتر جورک سن اول ارباب
خدا مقدر اندیب روزی نی سنه بئیشور
نه دیر بو حرص سالیمرسان یتره گو یه قلاب؟!
منم کی شاه و گداند طمع دیشین چکدیم
منیم یانیمدا بوخی فرق تاجر و تونتاب
او کس کی طاقت و تقوایی وار اونون قولیلام
نه اول کی قیرخدی اوزون ائندی سورمه و سرخاب!!!!
نماز قیلماق ایچین گوردو هیدهجی بوخودور
لیاقتی.ائله دی ترک مسجد و محراب

ضرب المثل های ترکی

سوزی آت یره صاحبی گوتوره ر.
حرف را بینداز زمین صاحبش برداره

سن چوره گی آت سویا ، بالیق بیلسمه ، خالق بیلر
تو تکه نان را در آب بریز اگر ماهی فهمد ، خدا
میفهمد.

ساختلا سامانی ، گلر زامانی
گاه را نگه دار وقت استفاده آن میرسد

شیر گوجالسا ، سیکینین اوستونه کینک قونار. (دوباره
عذر می خوام ولی از سانسور هم خوشم نیباد!!)
شتر غزل دئیر
چرند میگوید

قورخومش آداما قویون باشی جوت گوروزر.
مار گزیده از ریسمان سیاه و سفید .

کیم اوز قایتینا تورش دئیر.
هیچکس به ماست خودش ترش نمی گه.

کور آلهدان نه ایستر ، ایکی گوز بیری اگری بیری دوز.
کور از خدا چی میخواد دوتا چشم یکی کج یک سالم.

کور تودوغون برانحماز
کور چیزی رو که گرفت رهانمیکنه

گنجه شهره گندن جوخ اولار ، قیشدا بوستان اکن.
شب کسی که میگوید به شهر می روم زیاد است ،
زمستان کسی که می گوید جالیز خواهم کاشت .

گولمه قوشووا ، گلر باشوا
به همسایه نخند ، سر خودت هم میاد.

له نی دئمه دویونو ده ، دونه نی دئمه بویونو ده.
له را رنگو برنجو بگو،دیروزو رنگو امروزو بگو(داشتم
داشتم حساب نیست دارم دارم حساب است)

نسیه موقوف حتی سنه ده.
نسیه حتی برای تو ممنوع.

یتر برک اولاندا ، اوکوز اوکوزدن گوره ر.
وقتی زمین که سفت است ، یک گاو فکر میکند
تقصیر گاو دیگر است .

هوپ هوپ نامه

* میرزه علی اکبر صابر

مکتبه ترغیب

گون چیخدی، صبح آچیلدی،
قارانیلقلار قاچیلدی،
پنجره دن گون دوشدی،
اوتاقلارا ساچیلدی،

ای گوزوم، ای جانانیم!
گنت مکتبه، جوانیم!

اوغول، اوغول، آماندیر!
چوخ بوخلاماق یاماندیر!
چوخ بوخلاماق شیطاندان،
تنز دورماق آناه داندیر،

ای گوزوم، ای جانانیم!
گنت مکتبه، جوانیم!

نصیحت آل، نصیحت،
قیل کسب علمه غیرت!
علم سزلیک بلاسی،
مشکل اولور، حقیقت،

ای گوزوم، ای جانانیم!
گنت مکتبه، جوانیم!

مکتبه وار شرافت،
دفترده وار لطافت،
جاری اولور قلم دن
شیرین-شیرین حکایت،

ای گوزوم، ای جانانیم!
گنت مکتبه، جوانیم!

ناغیل

کنجه لین خه ژینه تاپماسی

گنچن ساین ادامه سی
دوباره کنجه لین یانی نا گلدیلر.اونلار گلینن جه گننه ده آتا-آناسی نین
کاسیب لیغی یادینا دوشوب پشیمان اولدو کی نینه بیر حال دا کی آتا-
آناسی بو چه تین لیک له روزگار گنچیردیلر بیر بلنه خزینه نی وئریم
اؤز که آدام آپارسین؟ اودور کی گننه ده اونلاری اله سالاراق دئدی:
- آخی مه نیم ده دم دئیر کی بو قیرمیزی اؤکوز، بو قه ره اؤکوزون
عمیسی اوغلودور. من ایستیرم گوزوم کی سزین باشیز چیخار، گوره سیز
کی بولار دوغروندان دا بیر-بیرله ری ابله قهوم دورلار یا بوخ؟
آت لی لارین بیری حیرصله نینب قمچی ابله بنش-آلتی ده نه کنجه لین
کل له سینه ووروب یولا دوشدو. کنچل گننه ده ایشله مه گین
قورخوسون دان دئدی: قوی چاغیریم وئریم آپارسین لار، راحت اولوم.
آتام-آتام جهنم! من کی ایشله میرم. اولار قازانیرلار من بییرم. مه نه نه وار
کی اولار چوخ زحمت چکیرلر. اودور کی آت لی لاری بیر ده سس له
ییب دئدی:
- گلین بو سئری لاپ دوغروسون دئیه چه گم!
آت لی لارین بیری دئدی: گل گنده کک ایشیمیزده. بو کنچل بیزی اله
سالیب. او بیزون دوزو بودور کی من سیزی اله سالمشام. لاپ ساده سی
بیزه دئسین. بو دفعه حمنن دئیه جک دیر. بیر ده آتلاری دؤنده ریب
کنجه له طه رف گلدیلر. اما کنچل گننه ده آتا-آناسی نین بدبخت
لیگینی، یازقیغینی یادینا سالیب پشیمان اولدو. آت لی لار گللب کئشه
لی دله توتولار کی قورخاسین، هر نه بیلیر دئسین!
کنچل دئدی:- آخی من سیزدن قورخورام. آند ایچین کی مه نی
وورمویاجقسیز، دوزونو دئیم.
آت لی لارایکسی ده آند ایچیلر کی ایشله ری اولمویاجاق. کنچل
دئدی:- سؤزون دوزو بودور کی من سیزی اله سالمشام. لاپ ساده سی
سیزی سه ریمیشم. آت لی لار آند ایچدیک له رینه گوره بیزاد دئمه ییب
آتلاری نی قووروب اوزاقلادلی لار. کنچل فیکر-خییال ایچین ده ائوله
رینه گلدی. آتا-آناسی دندیلر:- کنچل! پس نییه اؤکوزلری اؤز باشینا
بوراحیب گلدین؟کنچل دئدی:- گلمیشم سیزه بیر منفعت لی سؤز دئیه م.
اما، بو شرط ابله کی منی ایشلتمی یه سیز.آتا-آناسی دندیلر:- یاخشسی،
ایشلتمه ریک! دئی گوره که نه وار؟کنچل دئدی:- بیر ده نه قیزیل خه
زینه سی تاپمیشام. اما اؤزون داشیمالی سیز. من الیمی ووران ده بیلم.
آتا-آناسی دندیلر کی عیبی بوخودور! سن گل بورغانی جک باشان یات.



آله اولسون صدیقین،
مکتب سنین، شفیقین،
دور مکتبه گنت، اوغولم!
دفتر سنین رفیقین.

ای گوزوم، ای جانانیم!
گنت مکتبه، جوانیم!

معلمین کلامین
آل سخلا احترامین،
حقدن انده ر تمنا
مکتبی نین دوامین.

ای گوزوم، ای جانانیم!
گنت مکتبه، جوانیم!



هنچ کیمه ده دئمه! بیز گنجه ابله قیزیل لاری انوه داشیباریق. کنچل خه
زینه نین یئرینی دئییب، باشی نی چکیب یاتدی. هاوا قارالیق لاشان دان
سورا اه ر- آرواد چورال و کبسه گؤتوروب قیزیل لاری انوه چک مه یه
باشلادی لار. اما، سه حه ره آز قالان گوردولر کی هاوا ایشقلانیر. لاکین
مه له قیزیل لار قورتارماییب دیر. آناسی گللب کنجه لی اویدایب دئدی:
- بالا! بیز قیزیلاری داشیبب قورتارمیشیق، فقط بیر آرجا قالیر. اما، ایندی
هاوا ایشقلانار هاممی گوره لر، قیزیل لار الیمزدن چیخار. دور بیر-ایکی
آیاق دا سن کؤمک لیک ائله. دها قبول وئریریک کی بوندان سورا هنچ
واقت سه نه ایش دئمی یک.
کنچل غورولدتا-غورولدتا دوروب بیر بالاجا توریا گؤتوره رک اونلار
ابله قیزیل داشیماغا باشلادی. هاوا ایشقلانین جا ایشله رینی قورتاردیلار.
اما، کنجه لین جانی آجیش میش دی. اؤز یانین دا دئدی:
- عیبی بوخودور! من بونون عوضینی آچارامدوباره کنجه لین یانی نا
گلدیلر. اونلار گلینن جه گننه ده آتا-آناسی نین کاسیب لیغی یادینا
دوشوب پشیمان اولدو کی نینه بیر حال دا کی آتا-آناسی بو چه تین لیک
له روزگار گنچیردیلر بیر بلنه خزینه ی وئریم اؤز که آدام آپارسین؟
اودور کی گننه ده اونلاری اله سالاراق دئدی:- آخی مه نیم ده دم دئیر
کی بو قیرمیزی اؤکوز، بو قه ره اؤکوزون عمیسی اوغلودور. من ایستیرم
گوزوم کی سزین باشیز چیخار، گوره سیز کی بولار دوغروندان دا بیز-
بیرله ری ابله قهوم دورلار یا بوخ؟آت لی لارین بیری حیرصله نیب
قمچی ابله بنش-آلتی ده نه کنجه لین کل له سینه ووروب یولا دوشدو.
کنچل گننه ده ایشله مه گین قورخوسون دان دئدی: قوی چاغیریم وئریم
آپارسین لار، راحت اولوم. آتام-آتام جهنم! من کی ایشله میرم. اولار
قازانیرلار من بییرم. مه نه نه وار کی اولار چوخ زحمت چکیرلر.

است و دست نویس ها درباره او فقط بعد از بیگلیگی شدن او در قاراباغ
و گنجه حکایت می کند.
در ۲۲ آگوست سال ۱۵۷۶ شاه اسماعیل دوم به تخت شاهی دولت صفوی
نشست لیکن آن زمان منطقه در اثر کشمکش های امرای قزلباش ها
ضعیف شده بود.
شاه اسماعیل دوم به حاکمیت امرای خود یک سری تدابیر و محدودیت
هایی اتخاذ نمود که نقل و انتقالات اساسی بین آنها صورت می گیرد و
یوسف پسر سلطان زباید را از وظایف خود برکنار نموده مقام و سمت او را
به یکی از همان نسل پیگیر سلطان و گدارمی نماید. پس از مدت کوتاهی
پیگیر سلطان یوسف را به قتل می رساند. لیکن خود نیز نمی تواند مدت
زیادی در مقام خود باقی بماند زیرا امامقلی خان به فرمان شاه به جای او
تعیین گردیده بود.
امامقلی خان در سایه قابلیت جنگی و سیاسی خود در زمان اشغال
آذربایجان از طرف عثمانی ها توانست استقلال قاراباغ را به دست بیاورد
و هم توانست در دوران مبارزات ده ساله خود با عثمانی ها از رقیب خود
پشتی گیرد. او در تمام جنگ ها به حفظ سرحدات قاراباغ موفق می گردد
و یک نیروی بزرگ دیگر نیز تشکیل می دهد که در صورت مغلوبیت هم
بخواند به وطن باز گردد.
لیکن بعدها از جنگ ها کناره گیری نموده و در نتیجه شاه اسماعیل نمی
تواند تاج و تخت خود را مدت زیادی نگه دارد و بعد از او سلطان محمد
خاندانده امامقلی خان را مثل بیگلیگی نگه می دارد و در آن زمان
حملات عثمانی ها به شیروان شروع می شود.
ادامه دارد

خان ننه

*استاد شهریار



گنچن ساین ادامه سی
امامین مزاری اوسته
اوشاخی آپارماق اولماز
سن اوخی ، قرآنی تنز چیخ

سن اونی چیخینجا بلکی
گلله خان ننه سفردن
ته له سیک روانلاماقدا

اوخویوب قرآنی چیخدیم
کی یازیم سنه : کل ایندی
داها چیخیشام قرآنی

منه سوق آل گلنده
آما هر کاغاذ یازاندا
آقامین گوزو دولاردی

سنده کی گللب چیخما دین
ننجه ایل بو اینتظارلا
گونئی ، هفته نی سایاردیم

تا یاواش – یاواش گوز آچدیم
آنلادیم کی ، سن اولوسن!
بیله بیلیمیه هنوزدا

اوره گیمده بیر ایتیک وار
گوزوم آختارار همیشه
نه باماندی بو ایتیکلر

خان ننه جانیم ، نولیدی
سنی بیرده من تاپایدیم
او ایقلار اوسته ، بیرده

دؤشه نیب بیر آغلایایدیم
کی داها گلنده نمیه بدین
گنجه لر یاتاندا ، سن ده

آردی وار

بایاتی

بلبسر دیل آچاندا
غنچه لر گول آچاندا
ؤرلدم سنه آی قز
چمن اوسته قاچاندا

هر گلشنین باقی وار
هر کوشنن داغی وار
قریم نجه دوزوم
اور گیمین داغی وار

کونلومی غبار آلدی
سولدی رنگیم سارالدی
بللم قیشا نینیم
دوره می دای قار الدی

بانارام صبحه کیمی
گنجه نی صبحه کیمی
ننجه چنکیم بو درد
گنجه نی صبحه کیمی

یکهزار واژه اصل ترکی در پارسی

ادامه از شماره قبل...
۴۹۵. کولاک= کوله ک = کوله (کوله مک = کولاک
کردن) + اک (اک) = کولاک کنده؛ نظر دیگر
آست که: کولاک = کوله ک = کولیک = کولی
(کولیمک = زیر سایه قرار گرفتن ، مدفون شدن) + ک
(اک) = زیر گیرنده ، مدفون کننده ، تندباد برفی که
همه چیز را زیر می گیرد.
۴۹۵. کوماج= کومج = کؤم (کؤممک = زیر چیزی
پنهان کردن) + اج (اک) = پنهانه ، نوعی نان شیرین که
در زیر خاکستر و آتش پخته می شود و کؤمور
(خاکستر) از همین ریشه است (۱۸،۲) ، چادری را که
بوسیله خیمه و سونلی بلند کنند بخاطر شباهت چادر به
این نان آنرا کوماج گویند (۱).
۴۹۶. کومه = کوما = کؤم (دسته ، بسته) + (اک) = توده
، آلاچیق ، دخمه ، کلبه (۳) ؛ خرگاهی از حصیر و
چوب برای شکار و قرق
۴۸۱- قاییدن= مصدر جعلی فارسی ساخته شده از مصدر
ترکی قایماق (= بزور یا بی خبر چیزی را از دست کسی
در آوردن) ؛ البته در اصل این مصدر قاریماق بوده است.
۴۸۲- قات= لا و تای هر چیز، لایه ، دفعه ، خط اتو ، خم
، کنار (۲،۳) ؛ قات زدن = خم شدن و تعظیم ، قاتماق =
قاتی کردن ، قاتلاماق = لایه لایه چیدن لباس یا نان،
قایتندیرماق= بهم زدن؛ روزی نشست خواهم ، بالقیز
سنین قانتیندا= هم سن قویوزچالارسان هم من چاخسیر
ایچرمن / مولوی
۴۸۳- قاتق= قات (قاتماق = قاطی کردن) + یق (اک) =
قاطی شده ، ماست ، دسر ، ترکیب ؛ قاتق کردن =
خورشت را کم کم خوردن تا غذا برای همه تقسیم
شود .
ادامه دارد